

вирішена самим лише приростом зовнішньої торгівлі, цей взаємозв'язок може слугувати напрямком для розробки політики держави та ще однією можливістю для вітчизняних підприємств розширити ринки збуту завдяки співпраці з українцями, що живуть за кордоном.

Необхідно підкреслити, що більшість існуючих робіт досліджувало розвинуті країни, тоді як праця, які б описували ситуацію в країнах що розвиваються, недостатньо. Зокрема, відсутні дослідження і ситуації в Україні. Це стосується як українських трудових мігрантів, що перебувають за кордоном та могли би бути каталізатором зміцнення міжнародних торговельних зв'язків України, так і мігрантів з інших країн, що проживають на території України і підтримують торговельні зв'язки з країнами свого походження. Тож для підтвердження позитивного ефекту від міграції в українських реаліях існує необхідність глибокого аналізу ситуації що склалася.

Список літератури:

1. Gould, David M. "Immigrant Links to the Home Country: Empirical Implications for U.S. Bilateral Trade Flows" *The Review of Economics and Statistics*, vol. 76, no. 2, 1994, pp. 302–316. JSTOR, www.jstor.org/stable/2109884. Accessed 26 Mar. 2020.
2. Hatzigeorgiou, A. "Does Immigration Stimulate Foreign Trade? Evidence from Sweden", *Journal of Economic Integration*, Vol. 25, No. 2, 2010, pp. 376-402.
3. Head, K. and J. Ries "Immigration and Trade Creation: Econometric Evidence from Canada", *Canadian Journal of Economics*, Vol. 31, No. 1, 1998, pp. 47-62.
4. McCallum, John. "National Borders Matter: Canada-U.S. Regional Trade Patterns." *The American Economic Review*, vol. 85, no. 3, 1995, pp. 615–623. JSTOR, www.jstor.org/stable/2118191. Accessed 27 Mar. 2020.
5. Rauch, J.E. and V. Trindade "Ethnic Chinese Networks in International Trade", *Review of Economics and Statistics*, Vol. 84, No. 1, 2002, pp. 116-130.
6. Позняк О. В. Оцінювання наслідків зовнішньої трудової міграції в Україні / О. В. Позняк // Демографія та соціальна економіка. - 2016. - № 2. - С. 169-182. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dse_2016_2_15
7. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики. Режим доступу: <https://www.msp.gov.ua/news/16528.html>
8. Офіційний сайт Світового банку. Режим доступу: <https://www.worldbank.org/en/topic/migrationremittancesdiasporaissues/brief/migration-remittances-data>

Поліщук О.М.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
студентка МП-2 «Економіка»

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОЇ ІНКЛЮЗИВНОСТІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

В сучасних умовах економічного розвитку нагальною проблемою для України є підвищення рівня охоплення базовими фінансовими послугами всіх прошарків населення, а також покращення якості надання послуг та збільшення їх переліку для існуючих споживачів. Поширення фінансової інклюзивності є однією із семи стратегічних цілей Національного банку України.

Мета дослідження полягає у визначенні особливостей фінансової інклюзивності українців, а також шляхів її збільшення.

Відповідно до мети, завданням цього дослідження є визначення важливості фінансової включеності у контексті економічного розвитку; здійснення статистичного аналізу фінансової включеності населення України; визначення ключової проблеми вітчизняного ринку фінансових

послуг; аналіз наявних інструментів ринку фінансових послуг та вивчення перспективи їх розширення для забезпечення глибшої інтеграції українців до фінансової системи.

Об'єктом дослідження є включеність населення України у систему фінансових послуг.

Концепція інклюзивного сталого зростання означає збільшення ступеня участі усіх прошарків громадян у процесі економічного зростання, а також справедливий розподіл його результатів, забезпечуючи більш високий рівень життя для населення. Однією з ключових позицій даної парадигми є інтеграція більшої частки економічних агентів до фінансової системи через підвищення фінансової прозорості, відкритості і доступності фінансових інститутів з одного боку, та фінансової грамотності населення – з іншого [2, с. 113].

Під фінансовим включенням розуміють, що особа володіє рахунком у фінансовій установі, що дозволяє зберігати і позичати гроші, укладати договори страхування або користуватися платіжними послугами. Таким чином, фінансова інклюзивність приводить до економічної вигоди, оскільки відкриває доступ до фінансових інструментів та сприяє фінансовій стабільності. Доступність основних фінансових послуг для споживачів є важливим показником розвиненості фінансового сектору країни [1, с. 8].

До головних чинників, які впливають на рівень охоплення населення фінансовими послугами, за методологією Світового банку входить вартість відкриття рахунку; віддаленість фінансових установ; вимоги щодо надання документів та відсутність довіри до банківської системи. Саме останній фактор грає ключову роль в Україні [4; 3, с. 370]. Так, за останніми підрахунками у 2017 р. 37% дорослого населення України не мали банківського рахунку взагалі та, відповідно, не користувалися фінансовими послугами [4; 2, с. 114].

Вітчизняні дослідження теж демонструють, що система захисту прав споживачів на ринках фінансових послуг в Україні не повністю відповідає загальним принципам ОЕПС, тому є причиною недовіри з боку населення до фінансових інститутів, та низького рівня фінансової інклюзивності [1, с. 10].

Цілком зрозуміло, що для досягнення цілей фінансового включення можна відкрити більше банківських рахунків, однак цього недостатньо, тому що фінансова інклюзивність також включає у себе охоплення всіх соціальних груп населення, збільшення частки використання банківських послуг, тощо. Сьогодні, повернення довіри українців до банківської системи та заходи, необхідні для забезпечення прозорості діяльності Національного банку є важливими компонентами фінансової інклюзивності. Успішна реалізація цієї політики є фундаментом забезпечення макроекономічної стабілізації в Україні.

Україна може похвалитися позитивним досвідом розвитку інноваційних технологій. Тому що не лише платіжна інфраструктура стрімко розвивається, зокрема покриття банкоматами та збільшення кількості послуг через платіжні картки, а також розвиток онлайн-банкінгу, мобільних додатків та зручного клієнтського сервісу значно розширює можливості користувачів пришвидшити фінансові операції [3, с. 367].

Таким чином, поліпшення фінансової включеності населення України має базуватися на покращенні якості фінансових послуг для наявних споживачів і розширенні надання основних послуг тим верствам, які поки взагалі не мають доступу до фінансової системи. В такому розрізі ефективним інструментом підвищення рівня інклюзивності є використання фінансових технологій. За прогнозами спеціалістів в найближчому майбутньому можна очікувати тренд на зростання фінансових технологій за підтримки Нацбанку. Це значно розширить можливості для гравців ринку. Тому у подальшому варто зосередити увагу на імплементації фінансових технологій в Україні та вивченні перспектив їх використання.

Список літератури:

1. Дудинець Л.А., Верней О.Є. Фінансова інклюзивність та її детермінанти // Socio-Economic Problems of the Modern Period of Ukraine, 2018 Випуск 2 (130) – 8-13с.
2. Луців Б. FinTech в системі фінансової інклюзивності // Світ фінансів 4(57), 2018, ISSN 1818-5754 – 110-120с.
3. Науменкова С. Фінансова інклюзивність: економічний зміст та підходи до вимірювання. // Актуальні проблеми економіки №4 (166), 2015. – 363-371с.
4. Global Financial Inclusion (Global Findex) Database 2017. Development Research Group, Finance and Private Sector Development Unit – World Bank. October 30, 2018. (Режим доступу: <https://microdata.worldbank.org/index.php/catalog/3236/study-description>).

Радіонова А.С.

Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана,
аспірантка кафедри економічної теорії

ЦИФРОВА ДОВІРА І ЕКОНОМІЧНА НЕРІВНІСТЬ

В умовах інформаційної економіки формується таке поняття як довіра стосовно нового об'єкту/-ів — пристроїв та інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій (далі — ІКТ), які вбудовуються у продукти та послуги, а отже, мають неабияке значення для основних виробничих процесів і сервісу та для процесу особистого споживання цих продуктів та послуг. У Кембриджському словнику «довіра» трактується як впевненість у тому, що хтось хороший і чесний не заподіє вам шкоди, або в тому, що щось є безпечним і надійним [1]. Тому під цифровою довірою будемо розуміти впевненість у безпечності та надійності створюваних суспільством цифрових технологій та інновацій.

1. Цифрова довіра виникає по відношенню до цифрових пристроїв і технологій, ступеню їх розвитку, сфери застосування (мережі Інтернет) та тих благ, які вони пропонують: змісту інформації, даних, процесів, систем, засобів управління тощо. У той же час цифрова довіра визначається рівнем обізнаності та поінформованості про технології, їх безпечністю, які набуваються з освоєнням і досвідом використання технологій, з отриманням знань про цифрові технології, завдяки аналізу цифрового середовища, де вони використовуються, та корисності, яку вони створюють. Проявляється цифрова довіра у зміні взаємодії (поведінці) користувачів з цифровою екосистемою [2] (сукупність служб, компаній, органів управління, які у відносинах з користувачами послуговуються пристроями та технологіями, що гарантуються підприємствами-розробниками та урядом — гарантами цифрової довіри), посилюється довіра всебічними заходами з кібербезпеки.

2. Більша цифрова довіра сприяє більшій інклюзії користувача (будь-якого суб'єкта економічної системи) у цифрову реальність і навпаки. Наявність у суспільстві оберненого поняття «цифрової недовіри» позбавляє суб'єктів запропонованих суспільством можливостей, змушує їх уникати досягнень наукового прогресу через побоювання понести збитки у більшому розмірі ніж пропоновані вигоди або через відсутність цифрових навичок/острахау їх не освоїти. Менша впевненість у цифрових розробках ототожнюється з невизначеністю і новими ризиками, а її укріпленням займаються гаранті цифрової довіри — через просвітництво/рекламу, навчання, освіту, ознайомлення з технологіями та досвідом інших суб'єктів, їх перевагами, цінністю при використанні, формуючи одночасно певний рівень цифрових навичок (базовий, стандартний чи спеціальний /програмування/).

3. Цифрові технології розширюють можливості для всіх, змінюють середовище взаємодії економічних суб'єктів. Так, *домогосподарства* завдяки технологіям поліпшують якість і рівень життя, отримують якісні державні, інформаційні, фінансові, освітні, консультаційні (у тому числі і медичні), комерційні та інші сервісні послуги швидше, при менших зусиллях, економлячи час,